

EU a Ukrajina: Ukrajina v rámci VP – mezi Ruskem a EU? EU jako aktér crisis response v případě Ukrajiny

24. října 2024

Ukrajina a EU: úvod

- ❑ Ukrajina se oficiálně stala nezávislým státem 24. srpna 1991
- ❑ **Pozice EU byla zpočátku opatrná a rezervovaná** – Ukrajině byla nabídnuta PCA s platností na 10 let, podobně jako dalším zemím tehdejšího SNS

Spory s EU: problém budoucnosti JE Černobyl – Ukrajina původně přislíbila uzavření elektrárny na summitu G-7, který byl věnovaný jaderné bezpečnosti (1996)

Prezident Kučma měl zájem o integraci Ukrajiny do evropských struktur – 1995 vstup do Rady Evropy

1996 – Kučmův proslov před parlamentním shromážděním RE: plné členství v EU je strategickým cílem Ukrajiny X EU na projev explicitně nereagovala a její přístup byl opatrný

- ❑ **Postupné posilování vzájemných vztahů od r. 1999 (ratifikace PCA)** – zejm. v oblastech obchodu a investic

Ukrajina a EU: 90. léta

- Započetí pravidelného dialogu na politické úrovni v příslušných sektorech
 - **PCA se zaměřovala především na obchod se zbožím, službami, oblast ekonomické, vědecké a kulturní spolupráce, oblast ZP apod.**
 - Ukrajina přizpůsobila legislativu v oblasti liberalizace obchodu v souladu s požadavky GATT/WTO; **příprava na převzetí norem EU v hlavních sektorech ukrajinské ekonomiky X Ukrajině nebyla nabídnuta žádná dohoda o volném obchodu nebo asociaci**
 - Důležitá dohoda o textilu (odstranění dovozních kvót)
 - **1999 – EU: Společná strategie pro Ukrajinu**
- X přesto podíl EU na ukrajinském exportu byl jen 16 % v r. 2000 (Ukrajina byla znevýhodněna v obch.vztazích s EU v porovnání s kandidátskými zeměmi SVE), silné bariéry navzdory ukrajinské pozici důležité tranzitní země, navzdory existující infrastruktuře apod. Důvod: **Ukrajina exportovala především „citlivé“ produkty** (ocel, chemikálie, zem.produkty, textil atd.)
-

Problémy – geopolitická pozice mezi Ruskem a „Západem“, historická zátěž

□ Geopolitická dimenze, Ukrajina a ruská zahraniční politika 90. léta a poč. 21.stol.

Založeno GU(U)AM (Organizace pro demokracii a ekonomický rozvoj)

X Zár. pozorovatelský status Ukrajiny v EurAsEc (Eurasijské ekonomické společenství) → předchůdce Eurasijské ekonomické unie = **multivektorová politika**

Velký podíl ruské minority a ruskojazyčného obyvatelstva (především východ a Krym, kde tvořili majoritu), kulturní, jazyková a historická rozdělení uvnitř státu

□ X Historická zátěž:

Ukrajinský hladomor (holodomor) v době stalinismu

Kontroverzní historie (Stepan Bandera)

Problémy Ukrajiny – geopolitická dimenze: pozice mezi Ruskem a Západem

Rusko považovalo své zájmy v oblasti za strategické a „životně důležité“ – klíčová strategická geopolitická pozice Ukrajiny v černomořském regionu, „spojnice“ Ruska se střední a západní Evropou

- **Krizové momenty ve vzáj.vztazích v 90.l.** – otázka dělení černomořské flotily; kontrola nad sovětským jaderným arzenálem na Ukrajině a otázka jeho stažení do RF; podmínky tranzitu plynu a ropy skrze ukrajinskou infrastrukturu; status Sevastopolu a Krymského poloostrova; problém dělení dluhů a majetku mezi dvěma nově vzniklými nezávislými státy; „obchodní války“
 - **Oficiální vztahy mezi RF a Ukrajinou byly navázány až s podpisem Smlouvy o přátelství, spolupráci a partnerství v květnu 1997**
-

Problémy Ukrajiny – geopolitická dimenze: pozice mezi Ruskem a Západem

- **V únoru 1998 prezident Kučma navštívil Moskvu – podpis dohody o ekonomické spolupráci (v platnosti do 2007)** – zahrnovala principy posilování ekonomických vztahů a harmonizaci reforem (konečný cíl: volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a prac.sil mezi signatáři z býv.SSSR)
 - Po r. 2000 – více ambiciózní přístup Putina k státům „blízkého zahraničí“
 - Putinův přístup vedl v r. **2003 k podpisu smlouvy o jednotném ekonomickém prostoru**
 - X „Oranžová revoluce“ (2004/05) a změny v ukrajinské ZP
 - **2008 – Ukrajina namísto jednotného ekonomického prostoru se zeměmi býv.SSSR vstoupila do WTO**
-

RF-Ukrajina: hl. sporné body před r. 2014

- ❑ Ukrajinská jazyková politika (otázka uznání ruštiny jako druhého jazyka – předmět politických střetů)
- ❑ Status Krymu – Autonomní status v rámci Ukrajiny uznán po r. 1997 + speciální status města Sevastopolu)
- ❑ Rozdělení černomořské flotily (rozdělena mezi RF – větší část - a Ukrajinu – menší část)
- ❑ Problém statusu Azovského moře a Kerčské úžiny (sporný bod, občasná střety a incidenty ještě před vypuknutím konfliktu 2014)

Problémy Ukrajiny – vnitropolitický vývoj

- Leonid Kravčuk (první prezident)
- 1994 – nový prezident Leonid Kučma
Autoritativní tendence a „multivektorová“
zahraniční politika (balancování mezi
Západem/EU a Ruskem)
- 1996 – 2000: dominance prezidenta
Kučmy v rámci ukrajinského pol.systému,
nový volební zákon, referendum o posílení
pravomocí prezidenta
- **2002 – politická krize**, posilují anti-
Kučmovská hnutí jak v řadách parlamentní
opozice, tak i mimo parlament

(„kazetový skandál“ – objevily se
audionahrávky dokazující možné zapletení
prezidenta Kučmy do vraždy novináře Georgije
Gongadzeho)

Oranžová revoluce

- ❑ **Bod zlomu: Ukrajinské prezidentské volby v listopadu a prosinci 2004 a následná Oranžová revoluce**
- ❑ **Negativní dopad těchto událostí na otázku ruského vlivu, prestiže a obrazu na Ukrajině – Kreml vyjádřil ve volbách podporu Janukovyčovi**

X **reprezentant opozice Viktor Juščenko se stal hrdinou Oranžové revoluce a následně novým ukrajinským prezidentem**

http://www.youtube.com/watch?v=65FjUa_ArFU

X

Následovaly **vnitřní boje v Juščenkově "oranžovém týmu"** (Juščenko vs. Tymošenkova atd.) v r. 2005 Rusko překonalo prvotní šok – **opětovný návrat pro-ruských sil do vlády**

Ukrajina a EU po r. 2000

Po r. 2000: růst HDP, růst podílu investic EU na HDP, lepší přístup na trhy EU (EU se postupně stala hlavním cílem pro ukrajinský export)

2004 – EK přijala tříletý Akční plán pro Ukrajinu

Požadavky v oblastech spolupráce:

- ❑ **Institucionální reformy** (právní stát, posilování demokracie)
- ❑ **Ekonomické reformy** (vstup do WTO, daňová reforma, zlepšení podmínek pro investice, odměnou měl být např. částečně otevřený vstup na vnitřní trh EU)
- ❑ **Bezpečnostní spolupráce** (snaha pomoci při řešení Podněsterského konfliktu, boj proti terorismu)
- ❑ **Spolupráce v oblastech vzdělávání, vědy, dopravy, energetiky, ochrany ŽP**

Čeho se (ne)dosáhlo:

- ❑ Politická oblast: posílení obč.společnosti na Ukrajině X přetrvávající nedostatky v obl.ochrany LP, demokracie, svobody médií apod.
- ❑ ekonomika: pokles inflace, posílení stability ukrajinské měny X strukturální problémy, moc oligarchů, korupce

EU přislíbila výhody v podobě: nárůstu fin.pomoci (participace na příslušných programech podpory ze str.EU), zintenzívnění politické a ekonomické spolupráce

Ukrajina a EU po Oranžové revoluci

AP specifikoval 14 priorit a 71 cílů v 6 sektorových oblastech – ukr.vláda přijímala každoroční akční plány pro implementaci (2005 – přijato 177 legisl.či administrativních opatření, 2006 – přijato 145 opatření a 2007 – přijato jen 133 opatření) = klesající tendence

2005 – rozšířen Akční plán, summit EU-Ukrajina: Ukrajina získala status tržní ekonomiky

**Byla reakce EU na Oranžovou revoluci adekvátní?
(nabídka členství v ESP X Ukrajina chtěla
perspektivu členství v EU)**

Počáteční reakce Ukrajiny na nabídku ESP byla negativní (Proč EU zařazuje Ukrajinu do stejné skupiny jako státy S Afriky a Blízkého východu?)

- V I. 2005-2006 návrat „pragmatických“ pol.sil do ukrajinské vlády – koalice Strany regionů (Janukovyč) – příslib pokračování reforem, ale faktické blokování přijetí některých důležitých zákonů

Zahraniční politika: „měkký souhlas“ s dalším posilováním vztahů s EU, NE ve vztahu k NATO

- **Dvoukolejná ZP: Juščenko (prezident) X Janukovyč (premiér)**

Ukrajina jako součást východní dimenze ESP

2006 – Hodnoticí zpráva EK – pozitivně hodnotila pokroky v některých oblastech X největšími problémy Ukrajiny byly v té době korupce, absence nezávislosti v oblasti justice, nepříznivé podmínky pro investice, právní systém, energetická bezpečnost (např. problém výstavby a provozování ropovodu Oděsa – Brody, plynový spor s Ruskem) apod.

2006 – summit EU-Ukrajina v Helsinkách: 2 dohody – o vízové facilitaci a readmisi

X Barroso: ani EU, ani Ukrajina nejsou momentálně připravené na rozšiřování X vstup Ukrajiny do WTO je podmínkou pro zahájení jednání o DCFTA

Komplikovaná příprava AA a DCFTA – jednání oficiálně začala už v září 2008 na summitu EU-Ukrajina v Paříži

Finalizace dohody se očekávala před koncem r. 2010 X zhoršení polit.situace, Ukrajina zaostávala v plnění závazků (kritika) – do konce r. 2010 se podařilo splnit pouze 8 ze 78 priorit asociační agendy – ještě pomalejší postup než u Akčního plánu

Energetika – rusko-ukrajinské „plynové války“ 2006 a 2009

spor Naftohazu a Gazpromu o ceny a dluh na straně Ukrajiny
(Ukrajina odmítla platit zvýšené ceny za plyn)

snaha RF nejprve prostřednictvím firem s nejasným
vlastnickým pozadím (RosUkrEnergo a UkrGazEnergo) a
následně kontraktu Naftohaz-Gazprom o monopol
Gazpromu na dodávky plynu na Ukrajinu a o kontrolu
ukrajinských tranzitních tras

faktor ukrajinského dluhu za dodávky plynu

role osobností ukrajinské politické scény a jejich zájmů v
plynovém sektoru (Tymošenková, Juščenko)

**Výsledek: Bezprecedentní přerušování dodávek ruského plynu
do Evropy v lednu 2009**

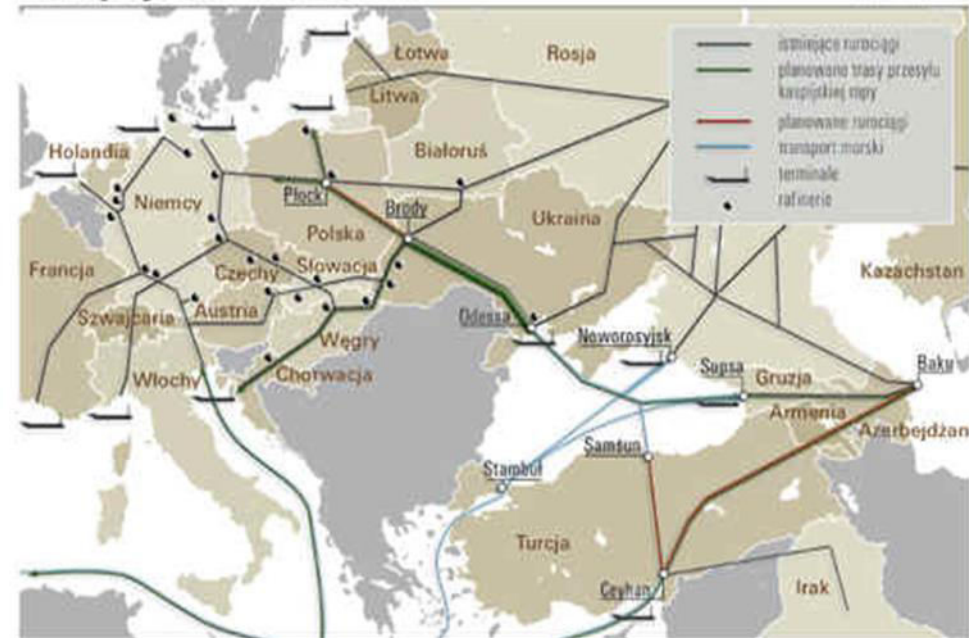
Energetika

- ❑ **Rusko: Ukrajina využívá své pozice jako tranzitní země** – promítlo se i v trilateralních jednáních EU-Rusko-Ukrajina o urovnání sporu (RF – obvinění Ukrajiny z nelegálního odběru plynu určeného pro Evropu, obrácení toku západových oblastí na V ze zásobníků umístěných na Z země)
- ❑ **ekonomická (obchodní) i politická dimenze sporu: Zájmy Gazpromu jako firmy a politické zájmy ruského státu**

Výsledek: snahy o diverzifikaci

- ❑ Kauza ropovodu Oděsa-Brody
- ❑ **Konstrukce alternativních tras (Nord Stream, event. South Stream X jižní koridor a Nabucco – plány na dodávky plynu z Ázerbájdžánu a/nebo Turkmenistánu do EU)**
- ❑ **Březen 2009 – společná deklarace EU a Ukrajiny** (za účasti EBRD či Světové banky) – EU by se měla podílet na modernizaci ukrajinské přenosové plynárenské sítě X nesouhlas RF (nebyla přizvána na konferenci)

Europejska ukladanka

Vnitropolitické změny – nový kurz ukrajinské ZP (2010)

Volby 2010 – nový prezident Janukovyč – návrat k multivektorové politice Kučmy? – kombinace proruských kroků a kroků ve vztahu k EU

Deklaroval zájem pokračovat v pozastavených jednáních o asociační dohodě – dočasně pozastavena (vč. DCFTA), deklaroval, že Ukrajina bude směřovat k bezvízovému styku s EU

Září 2010 – podpis přístupového protokolu k Dohodě o Energetickém společenství

X

Premiérem jmenován rusky hovořící Mykola Azarov

- Podpis nové ukrajinsko-ruské smlouvy týkající se černomořské flotily a ruské základny v Sevastopolu (prodloužení ruského pronájmu základny na Sevastopolu do 40. let 21. století)**
 - Podpis nové smlouvy o cenách plynu** – ukrajinská strana ne zcela spokojena
-

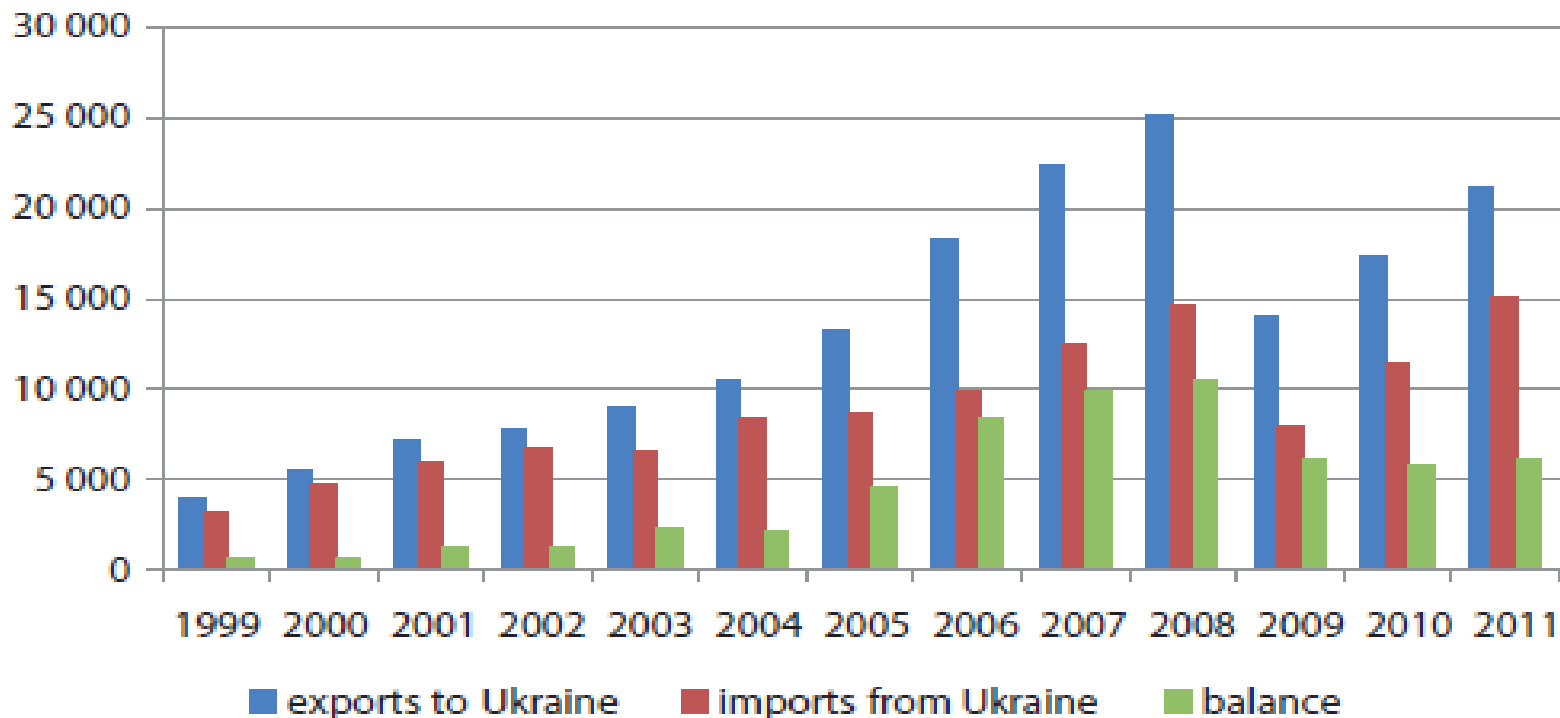
Ukrajina a VP během Janukovyčovy éry

Listopad 2010 – plénum EP – usnesení o Ukrajině – kritika zhoršení dodržování dem.standardů X ALE EP podpořil ukrajinské aspirace na budoucí členství v EU, důraz na význam Ukrajiny pro energ.bezpečnost EU

Obchodní vztahy EU – Ukrajina před „Vilniusem“

Chart 1. Trade development between EU and Ukraine 1999–2011

Source: Eurostat. Available online: <http://en.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/>

- https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en

Obchodní vztahy EU – Ukrajina před r.2013

- Hlavní trhy pro ukrajinský export před r.2013

SNS – směřovalo tam cca 37 % ukrajinského exportu (RF až 28 %, pak Kazachstán, Bělorusko), EU – cca 27 % podíl na ukrajinském exportu (hl. Polsko a také Itálie), dále Turecko, Čína, Indie

Posilování zemědělského exportu do EU

- Import – hl.partneři v SNS (RF a Bělorusko); pak Německo, Čína, Polsko; hl. vývozní artikly EU na Ukrajinu – strojírenství, dopravní prostředky (posilování pozice EU)
 - V l.1999 – 2011 nárůst objemu obchodní výměny EU-Ukrajina o cca 500 %
 - V l.2004-2011 nárůst FDI proudících na Ukrajinu o více než 700 %, z toho 80 % těchto investic pocházelo z EU (**X hl. ale Kypr, což znamená, že šlo často i o investice ruských společností registrovaných na Kypru**)
-

Obch.vztahy EU – Ukrajina: sit.po vypuknutí ukrajinské krize a před r.2022

- EU se stává největším obchodním partnerem Ukrajiny, téměř 40% podíl na ukrajinském zahraničním obchodu v r. 2021 X Ukrajina se ve stejné době podílela na celkovém obchodu EU jen z 1.2% (přesto kontinuální nárůst a zdvojnásobení od vstupu DCFTA v platnost).
- Ukrajinský vývoz do EU vzrostl o 47% oproti roku 2020 (€24.1 mld. v r. 2021), vývoz EU na Ukrajinu vzrostl oproti r.2020 o cca 22% (€28.3 mld. v r. 2021). Celkový podíl obchodu mezi EU a Ukrajinou se meziročně zvýšil oproti roku 2020 a kleslo také negativní saldo v neprospěch Ukrajiny.
- Vzrostl také význam EU jako investora na Ukrajině

Zdroj: European Commission

Janukovyčova Ukrajina a VP

- <http://www.youtube.com/watch?v=dM3HXnxW2Kk>
- <http://www.youtube.com/watch?v=IdQ0aLKpt28>
- 2011 – kritika z EU zesílila v souvislosti se **soudním procesem vedeným proti bývalé premiérce Tymošenkové**
- X Zář 2011 – spol.deklarace summitu VP ve Varšavě (jen mírná kritika Janukovyčovy Ukrajiny)
- **Rozsudek nad Tymošenkovou** = EU hrozila odložením summitu EU-Ukrajina X rezoluce EP (kritika, ale Ukrajina zůstává pro EU strategickou zemí)
- **Jednání o AA dokončena na technické úrovni X komplikace týkající se především DCFTA** (problem.oblasti ochrany duš.vlastnictví či otázka liberalizace obch.vztahů v oblasti zem.produktů)
- **Podpis AA měl záviset na vývoji ukrajinské pol. situace** (summit EU-Ukrajina prosinec 2011)
- **Rozdělení EU v otázce sous.politiky a v politice vůči RF**

2012/13 Ukrajina mezi EU a „Eurasijskou unií“

- Obchodní války (zákaz dovozu ukrajinských sýrů do RF, „čokoládová válka“ – Porošenko – majitel čokoládoven Roshen – RF zakázala dovoz produktů této společnosti jako údajně karcinogenních)
- Členství Ukrajiny v Energetickém společenství X nedostatečný pokrok v přijímání legislativních norem v oblasti liberalizace trhů s energiemi
- Vliv ekonomické krize: 2008/09 – pokles HDP Ukrajiny o 15 % (půjčka MMF - pozastavena)
- Ruská nabídka členství v celní unii X nebylo by kompatibilní s DCFTA
- květen 2012 – Rada EU vyzvala Ukrajinu k pokroku ve 3 oblastech:

Justice: konec „selektivní spravedlnosti“

volby musí odpovídat mez. standardům (kritika voleb 2012)

implementace reforem, které budou obsaženy v AA

2012/13

Ukrajina mezi EU a „Eurasijskou unií“

Červen 2012 – Schulzova iniciativa (předseda EP): **mise Kwasniewski-Cox vyslána na Ukrajinu** (původně jen observace v případě Tymošenková, pak rozšíření na další oblasti požadavků EU)

X **říjen 2012 – parlamentní volby** podle nového volebního zákona (smíšený systém) – výrazná kritika

X

□ **prosinec 2012 – Rada pro zahraniční věci potvrdila ochotu EU pokračovat v jednáních s Ukrajinou, navzdory kritice**

= smíšená reakce ze strany EU na situaci na Ukrajině za vlády Janukovyče

2012/13: Ukrajina mezi EU a „Eurasijskou unií“

□ Přiblížil se summit ve Vilniusu – očekávaný podpis AA zahrnující dohodu o DCFTA

DCFTA předpokládá:

Povinnost aproximovat více než 85 % existujícího *acquis*, které se týká obchodu, ekonomických vztahů a dalších souvisejících oblastí

Musí být přijata technická opatření týkající se tarifů a kvót v obchodu se zbožím a službami

Vytvoření jednotného celního prostředí

X

Nastolena i otázka pozorovatelského statusu asociovaných zemí při přípravě nové legislativy v EU (zvažován model částečného sdílení institucí jako je tomu u EFTA/EEA zemí) – německý **návrh ESP plus** (návrhy z let 2006 – 2007 na sektorový postup: aproximace *acquis* a přístup k financím a institucím JEN v určitých sektorech – EK upřednostnila AA/DCFTA – někteří kritikové to měli za promarněnou příležitost vyhnout se budoucímu konfliktu

Analytici: AA s Ukrajinou je testem pro EU jako normativního, transformačního aktéra

Přetrvávající problémy Ukrajiny před summitem ve Vilniusu

- Problémy v oblastech:
- Stabilita a funkčnost dem.institucí, ústavní systém umožňující koncentraci moci v rukou exekutivy/prezidenta (viz podmínky EU v souv.s podpisem AA/DCFTA) = **nutnost reformy ústavního systému**
- Centralizace v administr.oblasti – nízký stupeň samosprávy na regionální a lokální úrovni (nízká akceschopnost regionálních a municipálních rad) = **nutnost administrativní reformy, zvýšení autonomie a efektivity lokálních administrativ**
- Zpomalení implementace asociační agendy v obl. politického dialogu, respektu k LP, veřejné kontroly, IT, živ.prostředí, **ekonomické i sektorové reformy postupovaly pomalu**
- **„Varování“ z ruské strany:** všechny problémy ukrajinské politiky se stanou problémy EU

Přetrvávající problémy vztahů Ukrajina – EU před summitem ve Vilniusu

- ❑ **Veřejná diskuse o AA/DCFTA slabá – ukr.opozice často interpretovala AA/DCFTA jako „dveře k členství“ Ukrajiny v EU**
- ❑ **Stagnace obch.vztahů pod vlivem krize X očekáváno obnovení růstu vlivem AA/DCFTA**
- ❑ **Problém podnikatelského prostředí – slabé právní prostředí a rozšířená korupce X pomůže DCFTA?**
- ❑ **Očekával se pozitivní vliv DCFTA na zemědělství, potravinářství, lesnictví, rybářský či textilní sektor a na služby X metalurgie, strojírenství, doprava, uhelný a chem.průmysl (průmyslový východ vs. „zemědělský“ západ)**
- X v EU převažoval názor, že Ukrajina potřebuje hmatatelnou dohodu s konkrétními závazky = AA/DCFTA (ne další deklaratorní dokument, ne další PCA)**
- ❑ **Zrušení vízového styku nebylo ale na pořadu dne X** byly očekávané pokroky v jeho usnadnění X průlom po vypuknutí prvního konfliktu na Ukrajině

Ukrajina a Eurasijská unie – ruské signály

- **Optimistické úvahy, že ukrajinský případ (AA/DCFTA) bude stimulovat RF k „westernizaci“, modernizaci a opětovnému návratu na „evropskou dráhu“**

X

- **Varování expertů: Od r. 2012 sledujeme naopak další odklon RF od Západu a obrat do Asie**

- **Putin: Ukrajinci a Rusové jsou jeden národ**

→ **Signály, že postup EU v případě Ukrajiny je v rozporu s ruskými strategickými zájmy – všímala si jich EU dostatečně?**

X

- **Ukrajinská opozice (např. Juščenko a Jaceňjuk): Putinova rétorika jen posiluje ukrajinské úsilí směřovat do EU (Putinovy „zásluhy“ o posílení vztahů s EU – „zasloužil by zlatou medailí“)**

<http://www.youtube.com/watch?v=tMiGPs8f8xA>

Důležité události 2013/2014

- **Summit ve Vilniusu a oznámení ukrajinské vlády (prez. Janukovyč) o odložení podpisu AA/DCFTA**
- **„Euromajdan“ - protesty** (podpora představitelů EU SZBP – Catherine Ashton, komisař Štefan Füle; události v lednu a únoru 2014 – násilí na kyjevském Majdanu a lidské oběti)
- **Únor 2014 – rezignace vlády Azarova**

Představitelé EU: pokus o zprostředkování dohody mezi Janukovyčem a představiteli opozice X FAC nedala oficiální mandát pro jednání (nedostatek konsensu – chyba EU?)

osvobození Tymošenkové

sesazení Janukovyče (uprchl ze země, prozatímní vláda prezidenta Turčynova a premiéra Jaceňuka)

- **Rozhodnutí ruské Rady federace dát prezidentu Ruska mandát k použití síly na území Ukrajiny**
-

Události na Ukrajině (jaro 2014)

- **Březen 2014 – Krym a události na východní Ukrajině**

<https://www.youtube.com/watch?v=WBbX6NJJ4Hg>

Dokument (Polo)ostrov Krym:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/11816976811-polo-ostrov-krym/21856226676/>

Rusko argumentovalo na Krymu právem na sebeurčení dle Charty OSN (Kosovo jako precedens)

finanční pomoc EU Ukrajině, podpis „politických částí“ AA X akce radikálů v některých ukrajinských městech

- **Duben 2014 – zvýšení napětí na východní Ukrajině (Doněck, Luhansk X relativně klidnější situace v Charkově, ale i tam později pokus o atentát na primátora)**

další fin.pomoc EU a liberalizační opatření v obch.vztazích

- **Květen 2014 – zhoršování situace na východě a jihu Ukrajiny (násilnosti v Oděse)**

První unijní sankce vůči Rusku

Premiér Jaceňuk v Bruselu, trilaterální rozhovory Rusko-Ukrajina-EU (energetika)

prezidentské volby na Ukrajině – vítězí Porošenko

https://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_presidential_election,_2014#/media/File:Ukrainian_Presidential_Election_2014_Map.png

Důležité události 2014

- ❑ Červen 2014 – další finanční asistence EU Ukrajině X eskalace napětí na východní Ukrajině (Doněck, sestřelování voj.letadel ze strany separ.sil)

Porošenkův mírový plán (plán příměří) X realita: eskalace bojů

Dokončení podpisu AA

- ❑ Červenec 2014 – trilaterální rozhovory o implementaci AA/DCFTA (EU-Ukrajina-Rusko)

sestřelení malajsijského letadla MH17, další sankce EU

- ❑ Srpen 2014 – **civilní asistenční mise EUAM vyslána na Ukrajinu (cílem asistovat při reformě justice a policie)**, další incidenty na východní Ukrajině (vražda litevského honorárního konzula atd.)

schůzka v Minsku (Porošenko – Putin, pod patronací C.Ashton)

Události na Ukrajině 2014 a další pokusy o řešení konfliktu

- **Září 2014 – dohoda o příměří v Minsku (brzy porušena), posílení sankcí proti Rusku**

místní volby na Krymu

ruské „humanitární konvoje“ vysílané na pomoc separatistům na východní Ukrajině

pokračování trilaterálních rozhovorů

- **Říjen 2014 – porušování příměří na východní Ukrajině**

parlamentní volby – odděleně probíhaly volby v oblastech východní Ukrajiny (X EU neuznala jejich výsledky)

- **Další eskalace konfliktu v zimě 2014/2015**

Separatisté se zmocnili letiště v Doněcku

Další ruské konvoje na východě Ukrajiny

Eskalace násilí na jihu (Mariupol)

- **Únor 2015 – další dohoda o příměří v Minsku („Normanská“ kontaktní skupina: Porošenko – Putin – Merkelová, Hollande)**

Minské dohody požadují také ústavní reformu a konání místních voleb v souladu s mez.standardy

X realita na východní Ukrajině

Východní Ukrajina – další zamrzlý konflikt ve východní Evropě před r. 2022

□ Složitá politická situace na Ukrajině

Vládní krize (2016 – rezignace Jaceňukovy vlády)

Korupční skandály, některé extrémní elementy na ukrajinské politické scéně atd.

Prezidentské volby 2019 a vítězství **Volodymyra Zelenského**

[Výsledky voleb \(mapa\)](#)

Úspěch Zelenského strany v parlamentních volbách 2019 X propad strany Sluha lidu v místních volbách na podzim 2020 (faktor Covid atd.)

Obnovení **Normandské kontaktní skupiny, Krymská platforma** – představena na VS OSN v září 2021; mezivládní, parlamentní, lokální a expertní úroveň spolupráce; 46 států na zakl.summitu (vč. ČR) + EU, NATO

X protest Ruska proti vzniku platformy

X ALE: Zhoršující se bezp.situace v konfliktní oblasti

Podstatný nárůst napětí na východě v roce 2021

Opakující se případy porušování příměří a periody eskalace a napětí před vypuknutím války v únoru 2022 (např. podzim 2018 – incident v Kerčské úžině a v Azovském moři; další incidenty na Východě, při nichž docházelo k úmrtím: březen 2020, jaro 2021, přesunutí velké části ruských voj.jednotek a materiálu k ukrajinským hranicím a mohutné voj.svičení Zapad-21: konec roku **2021 a leden 2022; pokusy o mez.vyjednávání = ztroskotaly**)

Role mezinárodního prostředí

□ Role EU

AA/DCFTA a její význam X Duben 2016 – nezávazné referendum v Nizozemsku o asociační dohodě s Ukrajinou (negativní výsledek)

Jaro 2017: zavedení bezvízového styku pro krátkodobé pobyty a držitele biometrických pasů

Role EU při přípravě justiční a policejní reformy na Ukrajině (EUAM a její problémy i naděje)

Sankce EU vůči Rusku

Finanční podpora EU Ukrajině před invazí i po ní, Plán na rekonstrukci Ukrajiny

Udělení kandidátského statusu v červnu 2022, prosinec 2023 – ER rozhodla o zahájení přístupových jednání

□ Mezinárodní dimenze ukrajinského konfliktu:

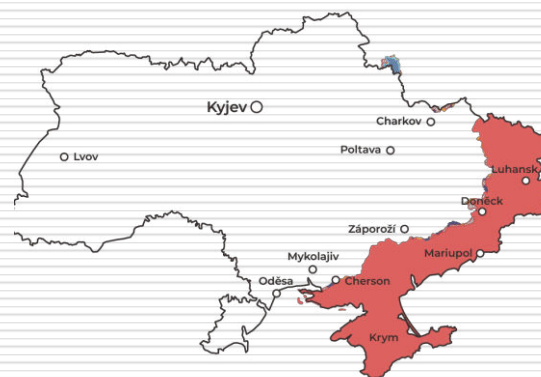
OSN: Vyšetřování tragédie MH17 v Haagu, rezoluce odsuzující konání Ruska na Ukrajině X kritika slabé role a zablokované situace v RB OSN (Zelenský vyzývá k reformě RB OSN)

□ Role NATO a ukrajinské aspirace na členství

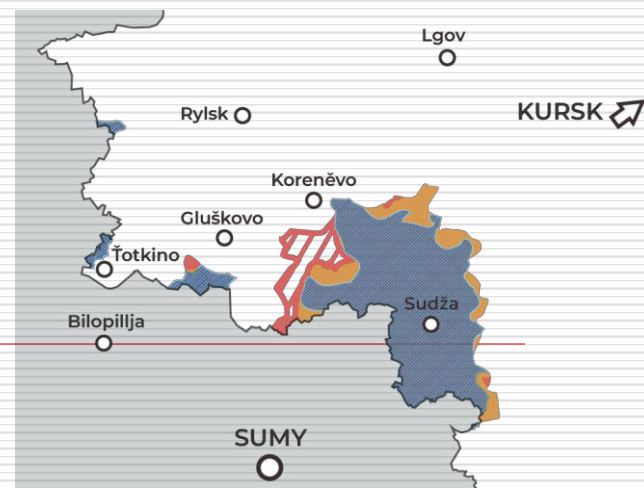
Válka 2022-24

Situace k 16.9.
2024 - fronta

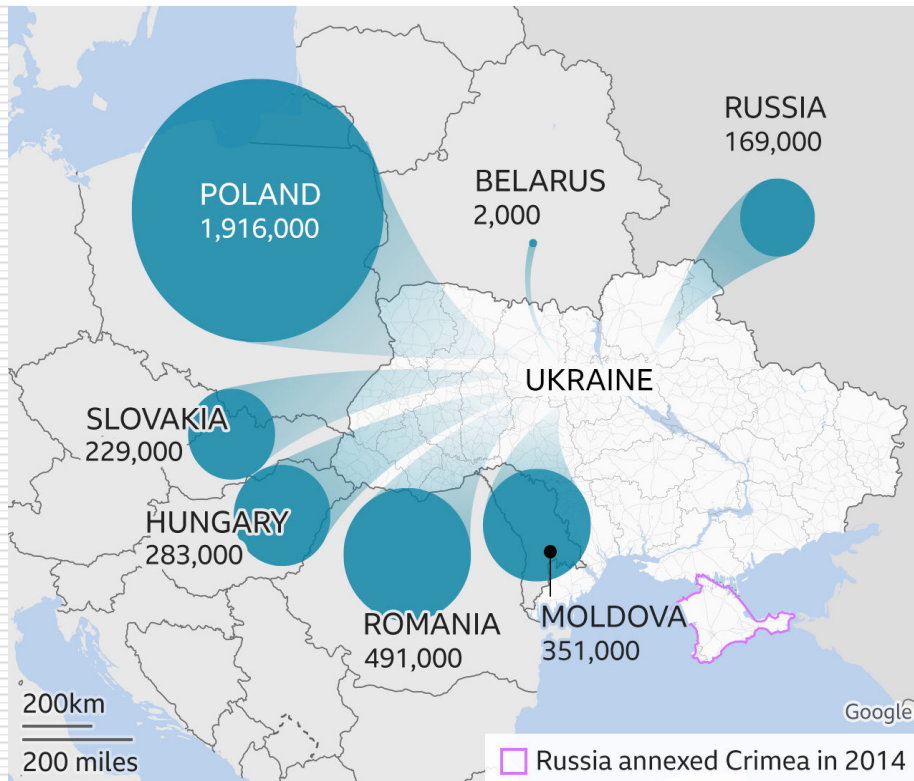

<https://storymaps.arcgis.com/stories/36a7f6a6f5a9448496de641cf64bd375>

Konflikt 2022-24 a jeho bezprostřední dopady

Ukrainians fleeing to neighbouring countries

Source: UNHCR, 17 March

BBC

Česká republika

- Vydáno okolo 500 tis. dlouhodobých víz dočasné ochrany
- Dnes reálně přes 300 tis. vysídlených lidí z Ukrajiny pobývá v ČR
- Otázka uprchlíků z Ruska po vyhlášení mobilizace

Situace bezprostředně po invazi

Konflikt 2022/24

- Byl podle vás válečný konflikt tohoto rozsahu nevyhnutelný, nebo překvapivý?
- Jaké hlavní příčiny k němu podle vás vedly?

Externí: Putinovské Rusko – revizionistické a expanzivní tendence současného režimu?

Interní: Vnitřní problémy v Rusku; na Ukrajině?

Další významné faktory?

Otázky:

Ukrajinský konflikt – Ruská perspektiva

- Západ porušil status quo a Rusko přišlo, aby jej ochránilo (Kuznetsov)
- EU ukládá zemím na východě standardy, které nekorespondují s tradicemi a kulturou post-sovětských států, nutí je volit, vybrat si „styl života“ (Duleba – toto je ruská perspektiva)

Západní podpora “barevným revolucím”

Je ukrajinská krize součástí inherentního konfliktu mezi Ruskem a Západem? (Dugin, Putin)

X

- Co Rusko získalo a co ztratilo prvním ukrajinským konfliktem? (zisk Krymu a „ztráta“ Ukrajiny jako takové?)

- Ztráta důvěry na obou stranách

A. Moshes – Západ by klidně akceptoval anexi Krymu, stejně jako akceptoval výsledek rusko-gruzínského konfliktu X důležitá byla vnitřní mobilizace na Ukrajině proti ruské agresi – analogie s rokem 2022: Akceptoval by Západ invazi a ovládnutí Ukrajiny, kdyby nedošlo k aktivnímu odporu Ukrajiny? (Zelenskému byl nabídnut azyl...)

X mobilizace ale i na straně Ruska a Putinova režimu (Putin vždy mohl prezentovat převzetí Krymu jako nenásilnou, dobrovolnou událost X invaze 2022 – selhal pokus o opakování této taktiky?)

Otázky: Faktor vnitřní situace na Ukrajině

□ Před invazí: Rusko jako mimořádně problematický externí faktor, ALE: také složitá vnitřní, sociální, politická, ekonomická situace v rámci ukr.státu jako takového

Situace na východní Ukrajině – Výsledky voleb nemohly být uznány ze strany EU a mez.společenství, Minské dohody nefungovaly = nebylo ani jasné, kdo východní Ukrajinu reprezentuje. Separatisté? Přímo ruská vláda?

De facto zamrzlý konflikt už před invazí X Co bude po válce? – různé scénáře

Otázky: Ukrajina a role EU

- Integrační a sousedská politika EU byly motivovány také snahou o prevenci napětí a vzniku násilných konfliktů v sousedství EU – **Ukázala ukrajinská válka selhání této politiky EU?**
- **“EU nabídla technokratické řešení v případě problémů, který je primárně (geo)politický”** (K. Wolczuk)

Někteří kritikové poukazovali např. na to, že se EU nedostatečně angažovala v jednáních mezi představiteli „Euromajdanu“ a některými oligarchy, kteří mohli pomoci „moderovat“ situaci na východě na poč.r. 2014 – Duleba

X „věčné“ dilemma EU: Jsou oligarchové a různí neoficiální regionální představitelé skutečnými partnery pro jednání?

Otázky: Ukrajina a role EU

- Jak hodnotíte roli EU ve vztahu ke konfliktu na Ukrajině?**
- Jak by měl podle vás vypadat proces vstupu Ukrajiny do struktur EU?**
- Co Ukrajina potřebuje od EU nyní (bezprostředně) a co bude potřebovat v budoucnu (po válce)?**
- Je status kandidátské země pro Ukrajinu příležitostí k provedení reforem?**

Konflikt 2022-24

□ Dopady války

Na Ukrajinu – semknutost, snaha bránit se X značná devastace země

Prezident Zelenský a efektivita jeho rétoriky (vystoupení na mezinárodních platformách, návštěvy státníků, snahy o multilaterální diplomacii na více frontách) X Zelenský jako symbol? Co bude po něm? Je „lídrem pro válečné časy“?

Zelensky at the EC summit, March 2022:

https://www.youtube.com/watch?v=S_9adwGt4UA

20 dní v Mariupolu

Přetržená pouta:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/15228146720-pretrzena-pouta/>

Konflikt 2022-24 a jeho dopady

Ukrajinská teritorialita – budoucnost? Různé scénáře; otázka postkonfliktní rekonstrukce Ukrajiny? (devastace některých měst, území mimo kontrolu ukrajinské vlády)

válečné zločiny; uprchlická vlna, exodus obyvatelstva

Ukrajinský konflikt jako válka Ruska proti Západu? (Posuny v Putinově rétorice)

Potřeba „nového světového řádu“? Co si pod tím představit?

Scénář vítězství Ruska – co by to znamenalo? (Kde by se Putinovo Rusko „zastavilo“?)

Jak bude svět a jeho uspořádání vypadat po válce?

Konflikt 2022-24 a jeho dopady

Na rusko-ukrajinské vztahy – jednání a nějaká forma kompromisu – je to možné? Lze je akceptovat? (Pozice Ruska vs. pozice Ukrajiny)

Jak bude vypadat situace na případných okupovaných či anektovaných teritoriích?

Na EU – na první pohled „jednota“ X dílčí rozpory; jaký dopad bude mít konflikt na stávající rozdělení Východ-Západ v rámci EU?; Dochází v rámci EU k nějakému přeskupování vnitřní rovnováhy? (např. role Polska, pobaltských států, střední Evropy jako takové)

EU jako geopolitický aktér vs. EU jako normativní aktér

Na vztahy EU-Ukrajina

Budoucí členství a plná integrace je během na dlouhou trať

Řešení? Dlouhá přechodná období? Sektorová integrace, nějaké formy diferencované integrace?

Nový Marshallův plán pro poválečnou obnovu Ukrajiny? (Rekonstrukční plán X složitá situace na frontě a nejistý vývoj konfliktu)